



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

# De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

3 Quænam ad martyrium requirantur.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)



tele lib. 3. Ethic. cap. 6. colligitur) nimirum in periculis bellicis, iisque pulcherrimis versatur. In martyrio enim est bellum contra tyrannum pro defensione fidei & religionis, (iuxta illud Apostoli ad Hebr. 11. *Fortes facti sunt in bello*, ut diuus Thomas interpretatur) quod non inuadendo, sed tolerando conficiendum est: ac multo difficilius tolerare quam inuadere; ut docet Aristoteles supra; idque ob tres causas. Primò, Quia qui tolerat, veluti à fortiore inuaditur & opprimitur: qui inuadit, aggreditur tamquam fortior, difficilius autem est cum fortiore pugnare quam cum debiliore. Secundò, Qui tolerat, iam sentit malum præsens: qui inuadit, æstimat tamquam futurum. Tertio, Tolerantia diu durat: inuasio fit motu repentino: vnde Proverb. 16. *Malius est pariens viro forti; & qui dominatur animo suo, expugnatore urbium.* & D. Amb. lib. 1. Offic. cap. 41. fuscè ostendit, fortitudinem plus in tolerando quam in vincendo constare. Idem eleganter profequitur Chrysostomus hom. 8. in Matth.

Difficilius est tolerare quam inuadere.

DUBITATIO III.

Quenam ad martyrium requirantur.

**19** Respondendum cum distinctione martyrii paruulorum & adultorum: nam ad martyrium paruulorum non requiritur aliud, quam vt in odium Christi, aut religionis Christianæ occidantur, est communis sententia Doctorum & sensus Ecclesiæ, quæ Innocentes pueros pro martyribus colit, eò quòd occisi sint propter Christum, de quo supra num. 12. Si enim hi censendi sunt martyres ob hanc causam, cum tamen nullam aliam relationem ad Christum haberent, quam quòd Christus putaretur inter eos esse, & posse eorum indiscreta cæde inuolui; non minori iure etiam censendi, qui maiorem coniunctionem cum illo habent; vt sunt illi, qui occiduntur quia Christiani, quia baptizati, quia filij Christianorum, &c. hi enim occiduntur quia inest illis certa cum Christo coniunctio, vel ad illum respectus; & ita ipsa mortis perpessione dant testimonium Christo & religioni eius.

**20** Ad martyrium adultorum, vt sit quale oportet ad salutem, requiruntur quinque. Primò, Mortis irrogatio. Secundò, Acceptatio eiusdem ex pia causa. Tertio, Vt non resistat tyranno. Quarto, Vt fide teneat veritatem pro qua patitur. Quintò, Status gratia.

Primò, Requiritur vt mors inferatur odio Christi, vel religionis Christianæ, vel alicuius veritatis fidei, vel propter opus virtutis. martyrium enim est testimonium externum, quod Christo vel doctrinæ eius præbetur per hoc quòd mortem pro ea subimus. hoc autem fieri non potest, nisi aliquis mortem inferat, vt Christum vel eius doctrinam nobis auferat. Hinc hæretici, etiam si putent se pro doctrina Christi occidi, non sunt martyres; quia mors illa non inferitur illis odio doctrinæ Christi, sed hæreseos, quæ Christi doctrinæ repugnat. Vnde rectè D. Augustinus concione 2. in Psal. 34. ait: *Martyrem non poena, sed causa facit: poena enim communis est laicis & martyri, hæretico & Catholico, sed causa dispar.* Nec refert, quòd ipsi putent se iustam causam habere; tum quia est error culpabilis; tum quia suppli-

Hæretici.

cium non irrogatur odio veritatis, & ita moriendo non dant testimonium veritati.

Sed dubium est; Vtrum necesse sit re ipsa mortem sequi. Martinus contendit id non esse necessarium; imò propositum sustinentæ mortis sufficere; quia martyrium est actus virtutis; hic autem à nostrâ libertate pendet: re ipsa autem mortem subire, non est in nostra potestate, sed pendet ab arbitrio tyranni.

Verum hoc bene refutat Caietanus art. 4. inde enim sequeretur, omnes illos, qui tale habent propositum, esse martyres: quod est contra communem sensum Ecclesiæ. Neque mirum est, fieri martyrem, non esse in sola nostra potestate; quia est opus externum, supponens tyrannum in nos sæuientem. Simili modo sapè fit vt non sit in potestate hominis baptizari, confiteri, ordinari, dare eleëmolyam, &c.

Dicendum igitur est, quatuor gradus martyrii distingui posse.

Primus & supremus est, martyrium omnino completum: hoc requirit vt mors re ipsa sequatur; per hanc enim fit extrema & summa testificatio veritatis, quamdiu enim vita superest, semper restat aliquid, per quod vterius testari possumus.

Secundus est, Cùm martyrium completum est ex parte causæ proximæ & intrinsecus penetrantis; vt quando inflicta sunt vulnera letalia, quæ nulla vi naturali prohiberi possunt à morte inferenda: hoc enim censendum verum martyrium, etiam si cõtingat mortem diuinitus impediri: quia est proxima & necessaria ad mortem dispositio.

Tertius est, Cùm est completum ex parte tantum causæ extrinsecus applicatæ, etiam si martyr nihil inde incommodi sentiat; tale fuit S. Ioannis, cùm in dolio feruentis olei positus fuit: hoc enim est subire mortem in causa per se efficaci, & naturaliter impediri nescia, vnde non est minus efficax testimonium veritatis apud homines, quam si reuera mors secuta fuisset: quinimò quòd mors diuinitus impediatur, auget vim testimonij; nam per hoc omnibus fit manifestum, Deum illius causam approbare.

Quartus est, Quando martyrium seu perpessio mortis solùm est inchoata per tormenta, vt quando quis propter confessionem fidei coram tyranno, tormentis non letalibus afflictus est. nam & tales passim à Cypriano, Tertulliano, & aliis martyres vocantur, & distinguuntur à confessoribus; quieti Christum confessi essent, nondum fuerant tormentis subiecti, quamuis in carcerem conclusi, vel in exilium eiekti essent. vide Cyprianum ep. 9. quæ inscribitur *martyribus & confessoribus.* & 10. *Honorem martyrum, & confessorum pudorem turbare conatur.* & infra: *Hi sublato honore, quem nobis beati martyres cum confessoribus seruant, contempta Dei lege, quam iidem martyres & confessores tuendam mandant, &c.* Idem apertè colligitur ex epistola 15. 30. 37. 81. & aliis. Tertullianus scripsit librum ad martyres, quos etiam vocat *designatos martyres.* & paulò post *martyres*, cùm ait: *Quam pacem quidam in Ecclesia non habentes, à martyribus in carcere exorare consueverunt.* & lib. aduersus Praxeam, dicit *Praxeam de iactatione martyrii fuisse inflatum, ob breue carceris tadium.* Interdum idem vocantur etiam *confessores*, vt patet ex epistola 17. quæ est Luciani, & 18. Cyprian. &c. nam martyrium etiam est confessio. quia tamen

Confessores.

est



est eximia & qualificata, ordinariè distinguitur à nuda confessione.

Ex his patet, martyrium omnino perfectum requirere mortem, reliqua non. Posteriore tamen ævo non vocantur martyres, nisi qui mortem per tormenta vel afflictiones pro Christo inflictas obierunt.

24 *2. Acceptatio.* Secundò, Requiritur mortis acceptatio ob causam honestam & piam. De acceptatione probatur, quia sicut adultus non potest absque suo consensu contaminari peccato, ita neque consequi iustitiam. vnde nec Baptismus quidem adulto prodest, nisi in illum consentiat, eumque acceptet. non tamen est necessarius consensus presens; sufficit precessisse, nec esse reuocatum mutatione propositi.

*Occisus pro Christo in somnis.* vnde si quis ob fidem coniectus in vincula, statueret apud se, perire potius mortem, quam fidem negare; & ille postea in somnis odio fidei interficeretur, esset verè martyr, & haberet martyrij coronam: sicut patet in simili de Baptismo: nam illam mortem accepit; eiusque permissio est ei voluntaria, quatenus pender à voluntate precedente, & in habitu perseverante. Si tamen nihil de morte antea cogitaret, verisimilius est non esse propriè martyrem: sicut cum quis baptizatur in somnis, vel amentia, qui nihil de Baptismo cogitavit, hic non est verè baptizatus; quia defuit consensus.

*Quid si ante nihil de martyrio cogitauerit.*

25 *Obiectio.* Dices, Datur Eucharistia & Extrema vñctio in periculo mortis ei qui repente priuatus est vsu rationis, etiam si antea hæc non petierit; & hæc Sacramenta in illo vim habent; quia ille bona vita sua & modo viuendi Christianè, censetur petisse: ergo similiter martyrium vim habebit si homo iustus in somnis interficiatur: nam hoc ipso quod iuste vixit, videtur satis acceptasse mortem pro Christo sustinendam, si articulus necessitatis vrgeret. Hæc ratio facit hanc sententiam non improbabilem, eamque insinuat Caietanus 3. p. quæst. 87. art. 1. & tenent aliqui recentiores. Contraria tamen videtur verior, ob rationem allatam. vnde

*Respon.*

Respondeo, Esse magnum discrimen: nam illa Sacramenta sunt remedia salutis ordinaria, quæ omnes Christiani in extremis petere solent, si ratione vtantur; & antequam incidant in morbum, habent propositum illis vtèdi in eo articulo: quod propositum manet etiam dum ratione non vtuntur; quia numquam fuit reuocatum. Ipso etiam vsu Sacramentorum per vitam, satis declarant, quid sibi fieri velint in morte. At permissio mortis pro fide non est remedium ordinarium, nec omnes ita sunt comparati vt id desiderant: neque ipso modo viuendi satis declarant se id cupere. Deinde etiam si quis sæpè optaret mori pro Christo extra periculum positus, hoc tamen non sufficeret: tum quia qui extra periculum id optant, sæpè in medijs periculis animum mutant: tum quia de hac morte, quæ ei inopinatò infertur in somnis, nihil cogitavit, nec eam acceptauit. hæc enim acceptatio in eo consistit, quòd quis proposita morte & fidei negatione, vel alia impietate, eligat mortem tamquam minus malum: hoc autem ille non fecit, cum id ei propositum non fuerit.

26 *Causa honesta.*

Debet etiam hæc acceptatio fieri ob causam honestam, alioquin ipsa permissio mortis non erit opus virtutis, nec grata Deo. vt si quis statueret mortem pro fide subire ad vanam gloriam, v. g. ad famam patientiæ aut sanctitatis, vel ad nobili-

tandam familiam. Et quamuis per se non sit peccatum mortale, huiusmodi finem intendere in mortis discrimine subeundo, si alius causa sit ista; (quia quando opus per se licitum est, non est peccatum mortale, si quis ad illud ob finem indifferenter aut venialiter se applicet, & per illud huiusmodi finem querat; vt patet in milite bello iusto operam dante) tamen in proposito vix sine peccato mortali fieri potest: nam in huiusmodi negotio tenetur se ad Deum conuertere, & robur ab eo flagitare, vt susceptum agonem decore deceret. quod quomodo faciet, nisi opus illud tamquam Deo gratum præstare velit. Deinde in huiusmodi negotio occurrunt homini multæ rationes ob quas mors sit acceptanda; vt præceptum diuinum, præmium vitæ æternæ, euitatio damnationis, exemplum Christi & Sanctorum, dignitas religionis Christianæ, & similia: atqui moraliter fieri vix potest, vt quis omnibus istis prætermisissis, sola vana gloria moueatur in illo necessitatis articulo; nisi illas causas contemnat, & hanc vnã tantam faciat, vt ob eam paratus sit mori, quamuis alia causa non subesset. loquor enim in eo euentu, in quo vana gloria vel similis finis est integrum motuum hominis.

Denique debet esse *causa pia*, id est, quæ cum vera religione & fide coniuncta sit, verbi gratia, vt placeat Deo, ne Deum offendant, ne à Christi doctrina recedat, ne à vita æterna excidat, &c. vnde 1. Petri 4. dicitur: *Si exprobramini in nomine Christi, beati eritis; quoniam quod est honoris, gloriæ, & virtutis Dei, & qui est eius spiritus, super vos requiescet. nemo autem vestrum patietur ut homicida, aut fur, aut maledicus, aut alienorum appetitor: si autem ut Christianus, non erubescat: glorificet autem Deum in isto nomine, quibus verbis latius explicatur, causam patiendi debere esse piam. ratio est, quia alioquin non erit martyr Christi, sed sæculi vel Philosophiæ: martyr enim Christi dicitur, qui dat testimonium doctrinæ Christi; quæ doctrina omnia quæ ad piè viuendum pertinent complectitur. Itaque si quis pro aliqua assertionem philosophicam mortem iustineat, non erit verè martyr, quia Christus eam non tradidit. Secus si pro vitando in ea re mendacio, quatenus id est contra doctrinam Christi, qui docuit omne mendacium esse vitandum; vel quatenus id displicet Deo. Simili modo si quis pateretur pro aliqua virtute absque vllò respectu ad Christum vel Deum, non esset martyr Christi; quia non pateretur vt Christianus, vt cultor Dei, sed vt Philosophus, more Stoico: vt si quis noller mentiri, vel peierare, quia id dedecet Philosophum, sectatorem Epicleti aut Zenonis: secus si quia indecens Christiano seu cultori Christi. Idem dicendum de ceteris virtutibus, vbi*

28 *Omnia causa patiendi in martyrio reducitur ad confessionem fidei.* Aduertendum est, hoc ipso quo quis patitur pro opere virtutis, cum respectu ad Christum vel religionem Christianam, pati etiam pro veritate fidei; quæ tale opus approbat vt Deo gratum, & contrarium improbat vt ei displicens. Itaque martyr semper dat testimonium doctrinæ fidei, & patitur pro illa; nimirum in seipsa nudè, vel in opere virtutis (cuius ipsa est regula) spectata. vt rectè D. Thomas art. 5. quæst. 124.

Dices, Quid si mors inferatur propter opus bonum iam factum, sicut sancto Ioanni Baptista accidit?

Respon-



29  
Martyriū  
pro opere  
transactio.

Respondeo, Tunc eam ita acceptari debere, vt malis eam subire, quā factum tuum improbare. improbare enim opus bonum, est contra doctrinam fidei, quæ habet, Tale opus esse laudabile & Deo gratum: vnde nolendo improbare, pro fide pateris, eique testimonium tua morte præbes. Nec est contra rationem martyrii, etiam si doleas te id fecisse, (si ex præcepto non tenebaris) ob incommoda, quæ idcirco perfers, (quamuis id gloriam operis nonnihil obscuret) modò in eo perstes, esse opus bonum; & malis mortem oppetere, quā id negare: quia in hoc testimonium veritatis fitum est.

30  
Acceptatio  
debet esse  
à Spiritu  
sancto.

Petes Primò, Vtrum actus acceptandi debeat esse supernaturalis?

Respondeo, Haud dubiè debere esse aliquo modo supernaturalem, seu ex motione Spiritus sancti; quia solis naturæ viribus non potest quis subire martyrium sine oportet ad salutem; sicut nec alia pietatis opera facere: estque in martyrio peculiaris ratio ob summam difficultatē; & quia fidei Christianæ professionem continet, quam nemo sine auxilio Dei profiteri potest; vt ex Scripturis constat: *Corde enim creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem.* actus autem quo quis salutem consequitur, sine gratia fieri nequit.

31  
An ex dilectione Dei  
supra omnia.

Petes Secundò, Vtrum hæc acceptatio debeat procedere ex dilectione Dei super omnia? Ita videtur sentire Caietan. art. 2. vbi contra Martinum conatur ostendere, martyrium ex genere suo esse actum charitatis imperati. ratio ipsius est, *Quia, inquit, qui ponit vitam pro Christo, ipse factio præponit Christum vitæ suæ, ac per hoc omnibus bonis vitæ minoribus; & consequenter omnibus bonis exterioribus, opibus, honoribus, gloria, fama.*

Id non esse  
necessarium.

Sed contrarium est verius. Primò, Quia multæ sunt aliæ causæ piæ, ob quas mors illa acceptari potest; vt præceptum diuinum, dignitas fidei, exemplum Christi, edificatio proximi, promissio vitæ æternæ, cōminatio damnationis: multi enim Martyres elegerunt mortem pro fide Christi, ne vita æterna exciderent, & æternam mortem pro momentanea incurrerent; vt ex gestis Martyrum constat. Sic Eleazarus lib. 2. Machab. cap. 6. *Et si in presenti tempore supplicis hominum eripiar, sed manum omnipotentis nec vitæ, nec defunctus effugiam.* Et hæc est præcipua ratio, quam Dominus ipse nobis ob oculos ponit, cum dicit Marci 8. *Qui voluerit animam suam saluam facere, perdet eam; & qui perdidit animam suam propter me & euangelium, saluam faciet eam.* quibus verbis efficacissimè nos deterret, ne in tormentis, vitæ saluandæ causâ, fidem negemus, proposito æterno exitio; & animat ad constantem vitam temporalem profundendam, proposito vitæ æternæ præmio. Igitur qui hæc sibi in martyrio proponit, & ex his le firmat in confessione contra tormenta, facit ex mente Christi. Idem patet ex multis aliis. Scripturæ locis, quibus excitatur ad patientiam in tribulationibus, per remunerationem; Lucæ 21. ad Hebræos 10. Iacobi 5 &c.

Secundò, Quia quando aliquid per se pium & religiosum est, nulla est necessitas vt id ex affectu charitatis fiat; (vt patet in actu fidei, spei, religionis) quia satis per se placet Deo: atqui eligere mortem pro fide Christi, est per se pium, est enim opus fidei & fortitudinis Christianæ: ergo.

Tertiò, Matth. 10. Dominus ait: *Omnis qui con-*

*fitabitur me coram hominibus, confitebor & ego cum coram Patre meo.* vbi non requirit vt hæc confessio procedat ex dilectione Dei super omnia.

Fateor tamen, ordinariè hanc acceptationem etiam ex charitate procedere; quia fit affectu placendi Deo, eique gratum obsequium exhibendi: qui affectus est charitatis: quo modo intellige dilectionem Thomam art. 2. ad 2. *martyrium esse actum charitatis vt imperantis:* imperari enim à charitate, nihil est aliud, quā procedere ex affectu charitatis.

Hic tamen affectus non est idcirco dilectio Dei super omnia, quia non omnis affectus charitatis in Deum est dilectio super omnia: hæc enim includit propositum seruandi omnia mandata propter Deum, quod propositum non includitur in simplici affectu illi placendi per martyrium. aliud enim est velle placere Deo in illo opere, aliud velle placere in omnibus præceptis obseruandis. Vnde etiam velle ponere vitam pro fide Christi, non

32  
Ordinariè  
tamen procedit  
ex affectu charitatis.

Hic affectus  
non semper  
est dilectio  
Dei super  
omnia.

est dilectio Christi super omnia, vt vult Caietan. Primò, Nam ex vi huius solius voluntatis non est paratus seruare omnia præcepta: multi enim mallent mori, quā fidem Christi negare; non tamen idcirco deserunt fornicationem, ebrietatem, & similia peccata, quæ ipsi minoris altimant, quā Christi negationem: quod signum est, illam voluntatem non includere propositum seruandi omnia mandata; ac proinde non esse dilectionem Dei super omnia. Confirmatur, quia qui horret maiora peccata, non statim hoc ipso etiam horret minora: & qui ita detestatur abnegationem Christi vt præoptet mortem, simul potest habere propositum fornicandi. Secundò, Si iste actus esset dilectio Dei super omnia, statim per eum homo consequeretur remissionem peccatorum, nec opus ei esset contritio: quia dilectio illa iustificat hominem, conformans eum perfectè legi diuinæ, & delet omnia peccata mortifera: atqui non est probabile, eo ipso peccatorum iustificari, quo statuit secum potius mortem subire, quā fidem negare: quia cum illo proposito potest consistere voluntas minoris peccati: ergo hoc propositum non est dilectio Dei super omnia. Tertiò, Esse paratum mori pro aliquo, non est illum diligere supra omnia; tum quia vita corporalis non est maximum hominis bonum, (multi enim pluri faciunt honorem, famam, posteritatis splendorem;) tum quia qui pro amico vitam ponit, non diligit eum supra omnia: non enim habet illum pro vltimo fine suo.

33  
Velle ponere vitam  
pro Christo, non est  
dilectio Christi supra omnia.

Dices, Qui paratus est vitam fundere pro Christo, paratus etiam est cetera omnia, etiam voluptates suas, quibus fruatur in vita, propter ipsum deserere, atque adeo re ipsa deserit illas, mortem acceptando: ergo acceptatio illa est dilectio Christi supra omnia.

34  
Obiectio.

Respondeo, Inde vt summum sequi, illum male omnia deserere quā Christum negare; non autem velle absolurè omnia deserere vt Christo placeat: vnde non est dilectio super omnia. cuius signum est, quòd possit quis velle mori, ne fidem darā amico violet: hic tamen non ideò diligit amicum super omnia. Simili modo possum affici in Christum absque dilectione super omnia. Nec obstat illud Domini, Ioan. 15. *Maiorem hac dilectionem nemo habet, vt animam suam ponat quis pro amicis suis.* quia hoc est intelligendum, quando



Maxima  
charitas in  
proximum.

absque intuitu proprii commodi, sola dilectio amici, ut eum à malis liberet, vel bonis cumules, te ad ponendam animam impellit: tunc enim ponere animam pro amicis, est signum maximæ dilectionis, non simpliciter, (non enim idè diligit amicum super omnia) sed quæ honestè ipsi impendi possit. quòd si proprium commodum ad hoc incitet, ne talis quidem maximæ dilectionis signum erit.

35  
Est maxi-  
mum signum  
dilectionis.

Hinc patet, ponere animam pro Christo, nõ esse per se infallibile signum dilectionis Christi super omnia: quamquam fatendum sit, inter signa dilectionis diuinæ, quæ homines exterius dare possunt, martyrium esse vel maximum. quia etsi per se illa mortis acceptatio non sit dilectio super omnia, hæc tamen illi ordinariè est coniuncta; tum quia Deus singulari modo hominem in illo articulo constitutum ad eam excitat, tum etiam quia homo se quantum potest disponit, & omnium virtutum præsidia ad illum agonem accersit.

Debet cha-  
ritas adesse  
saltem in  
sine.

Similiter non obstat illud, Apostoli 1. ad Corinth. 13. *Si tradidero corpus meum ita ut ardeam, charitatem autem nõ habero, nihil mihi prodest.* quia solum vult docere, cetera omnia nihil prodelle, nisi charitas adsit in eodem homine; non autem solum colligitur, martyrium non prodelle; nisi saltem circa finem, dum adhuc durat, charitas adsit. simili modo dicere potuisset, Baptisimum sine charitate non prodelle.

36  
3. Non ve-  
sistit.

Tertiò, Requiritur ut non resistat tyranno, hinc milites, quamvis pro fide pugnent, & multum mereantur, si pura intentione id faciant, non tamen sunt martyres, cum in bello decumbunt; nec Ecclesia vnumquam tales pro martyribus coluit. ratio est, quia martyr Christi debet in patiendo imitari Christum, cuius passio est exemplar martyrij. Vnde sicut ille dedit testimonium veritati patiendo, non repugnando; (*cum enim pateretur, non comminabatur, sed tamquam omnis coram sondente se, sine voce*) ita omnes, qui volunt esse martyres Christi, non debent perlecutori armis repugnare, sed sincere se tranquille occidi. Confirmatur, quia qui pugnant moritur, non eligit pro fide mortem perpeti, sed inferre; vnde reuera non acceptat mortem, nisi indirectè, quatenus se periculo exponit. Deinde moriendo non dat testimonium veritatis fidei; quia non videtur mori ut Christianus, sed ut miles victus ab hoste: nec mortem eligit voluntariè, sed patitur necessitate, eò quòd non potuit illam hosti inferre. erit tamen martyr, si iam victus, odio religionis occidatur, & ille ob eam causam mortem acceptet.

37  
4. Ut fide  
teneat ve-  
ritatem.

Quartò, Requiritur ut fide supernaturali veritatem illam credat, pro qua potissimum tuenda mortem eligit. Primò, Quia si proprio iudicio illam teneat, sicut hæretici, non tamen tueretur doctrinam & auctoritatem Christi, quam suam. non enim quia Christus ita docuit, sic sentit; sed quia ipsi ratione aliqua infirma ita videtur. Confirmatur, Quia eadem ratione, qua illam veritatem credit, etiam suas hæreses credit, & pro illis paratus est mori: quod est signum, illum reuera non moueri auctoritate Christi, aut alia pia ratione ad ita firmiter credendum, & mortem pro sua fide acceptandam sufficiente, licet exterius ita videatur.

Obiectio.

Dices, Fieri potest ut patiar mortem pro aliqua veritate fidei, quam ratione naturali nonit esse veram; pro confessione vnus Dei, vel

detestatione idolorum, &c. quæ notitia & sufficiens est ad firmiter credendum, & ad mortem subeundam.

Respond. Etsi hæc notitia sit sufficiens, tamen non idè propriè erit martyr Christi, quia non credit propter auctoritatem Christi, vel Dei; sed propter rei perpicuitatem.

Secundò Probatur, quia Patres docent, hæreticos, etiam si pro nomine Christi mortè subeant, non esse veros Christi martyres; & extra Ecclesiam martyrium nihil prodelle: idque tum quia Christo per veram fidem non sunt coniuncti; tum quia charitate (quæ sine vera fide esse non potest, & sine qua mors pro Christo, iuxta Apostolum, nihil prodest) sunt destituti. Cyprianus epist. 73. ad Lubaianum: *Numquid potest vis Baptismi esse maior aut porior quam confessio? quam passio? ut quis coram hominibus Christum confiteatur, & sanguine suo baptizetur? & tamen neque hoc Baptismus hæretico prodest, quamvis Christum confessi, & extra Ecclesiam fuerint occisi; nisi si hæreticorum patroni & advocati hæreticos in falsa confessione Christi interfectos, martyres predicant, &c.* vocat falsam confessionem; quia non procedit ex vera fide, sed simulata & falsa. Idem docet epist. 52. ad Antonianum, & alibi sæpè. Idem tradunt D. Augustinus epist. 61. & 167. lib. 3. contra Crescon. Grammat. cap. 47. lib. 4. contra Donatistas cap. 17. Hieron. in cap. 1. ad Galatas, Chrylostomus Oratione prima contra Iudæos.

Quintò, Requiritur status gratiæ, vel saltem legitima ad gratiam dispositio; nam ut ex Apostolo 1. Cor. 13. & Patribus citatis constat, martyrium sine charitate nihil prodest. Nec refert quòd absque statu gratiæ possit esse actus martyrij, si solum operis substantiam spectes; quia cum hic nihil proficit, nec Christus tales pro suis agnoscat, meritò non habentur pro veris martyribus.

Sed difficultas est, quænam sit illa dispositio. De qua sit

#### D V B I T A T I O I V.

Quænam dispositio in peccatore sit necessaria, ut martyrium ei proficit ad salutem.

Sunt tres sententiæ. Prima est, Necessariam esse veram contritionem, ex dilectione Dei super omnia profectam. Ratio est, quia putant Auctores huius sententiæ, martyrium non conferre gratiam per se & vi sua, sed solum ex opere & affectu patientis. quare sicut peccator extra martyrium non potest iustificari sine vera contritione, (nisi Sacramentum penitentiae suppleat) ita nec in martyrio. Ita sentit Paludanus in 4. d. 4. qu. 3. art. 1. vbi dicit: *Ad Baptisimum sanguinis non sufficit attritio, sed requiritur contritio. Ad Baptisimum aque sufficit attritio. & causa est, quia ille iustificat ex opere operato, iste ex opere operante.*

Nec obstat quòd paulò post dicat, *martyrium æquipollere Baptismo aque in duobus effectibus priuatiuis, qui sunt amotio omnis culpæ, & remissio omnis pœnæ.* quia tribuit illi hos effectus ratione charitatis ex qua procedit. Bonauentura eadem dist. p. 2. quæst. 2. *Baptismus sanguinis solum à veniali liberat, à mortali non, quia præsupponit charitatem; aliter nihil valeret ad salutem. & infra: Gratiam non tribuit, sed consummat.* Alex. Halensis 4. p. qu. 2. 2. memb.